

Tisková zpráva

Občané o inflaci a reálných příjmech – duben/květen 2023

- ⊙ Více než dvě třetiny (68 %) českých občanů jsou toho názoru, že jejich reálné příjmy jsou nižší v porovnání s uplynulým rokem. Více než čtvrtina (27 %) hodnotí svoje reálné příjmy jako zhruba stejné a jen jeden dotázaný z pětadvaceti (4 %) hodnotí svoje reálné příjmy jako vyšší oproti minulému roku.
- ⊙ Jen o málo více než pětina (21 %) občanů hodnotila inflaci za rok 2022 jako spíše přijatelnou, zatímco tři čtvrtiny (75 %) ji označily za spíše nepřijatelnou.
- ⊙ 78 % dotázaných očekává další inflační znehodnocení měny v tomto roce, přičemž 35 % se domnívá, že toto znehodnocení bude výrazné. Jde o lepší výsledek, než byl ten loňský, výrazně nejhorší za celou dobu realizace srovnatelných měření od roku 2007, ale i tak jde o druhý nejhorší výsledek od roku 2013.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

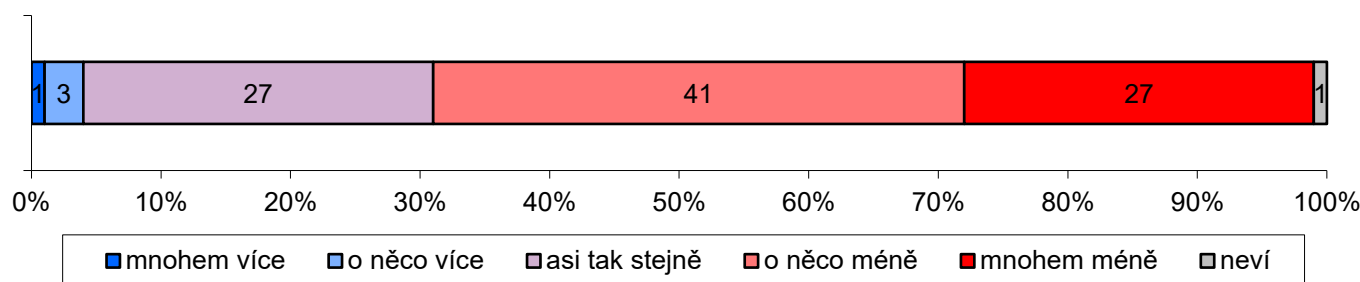
Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Výzkum CVVM, který probíhal od konce března do začátku poslední dekády května 2023, se zabýval problematikou pohybu všeobecné cenové hladiny, respektive míry inflace. Nejprve jsme všem dotázaným položili otázku týkající se vývoje reálných příjmů jejich domácnosti v uplynulém roce. Následně jsme se respondentů dotázali na hodnocení inflace v minulém roce a na to, jaký vývoj reálných příjmů předpokládají letos.

Výsledky výzkumu zachycené v grafech 1 a 2 ukazují, že více než dvě třetiny (68 %) české veřejnosti se domnívají, že za příjmy své domácnosti si mohou nakoupit nebo uhradit méně než před rokem, z toho více než dvě pětiny (41 %) zvolily odpověď „o něco méně“ a více než čtvrtina (27 %) uvedla možnost „mnohem méně“. Více než čtvrtinu (27 %) pak tvoří podíl těch, kdo soudí, že reálný příjem jejich domácnosti je asi tak stejný jako před rokem, respektive že si za svůj příjem mohou nakoupit a uhradit stejně jako před rokem. Jen jeden dotázaný z pětadvaceti (4 %) má pocit, že si za svůj příjem může nakoupit více než před rokem, a z toho pouze 1 % uvádí, že si může nakoupit „mnohem více“ než před rokem, 3 % pak nakoupí „o něco více“.

Graf 1: Subjektivní hodnocení reálných příjmů domácnosti v porovnání se situací před rokem (%)¹

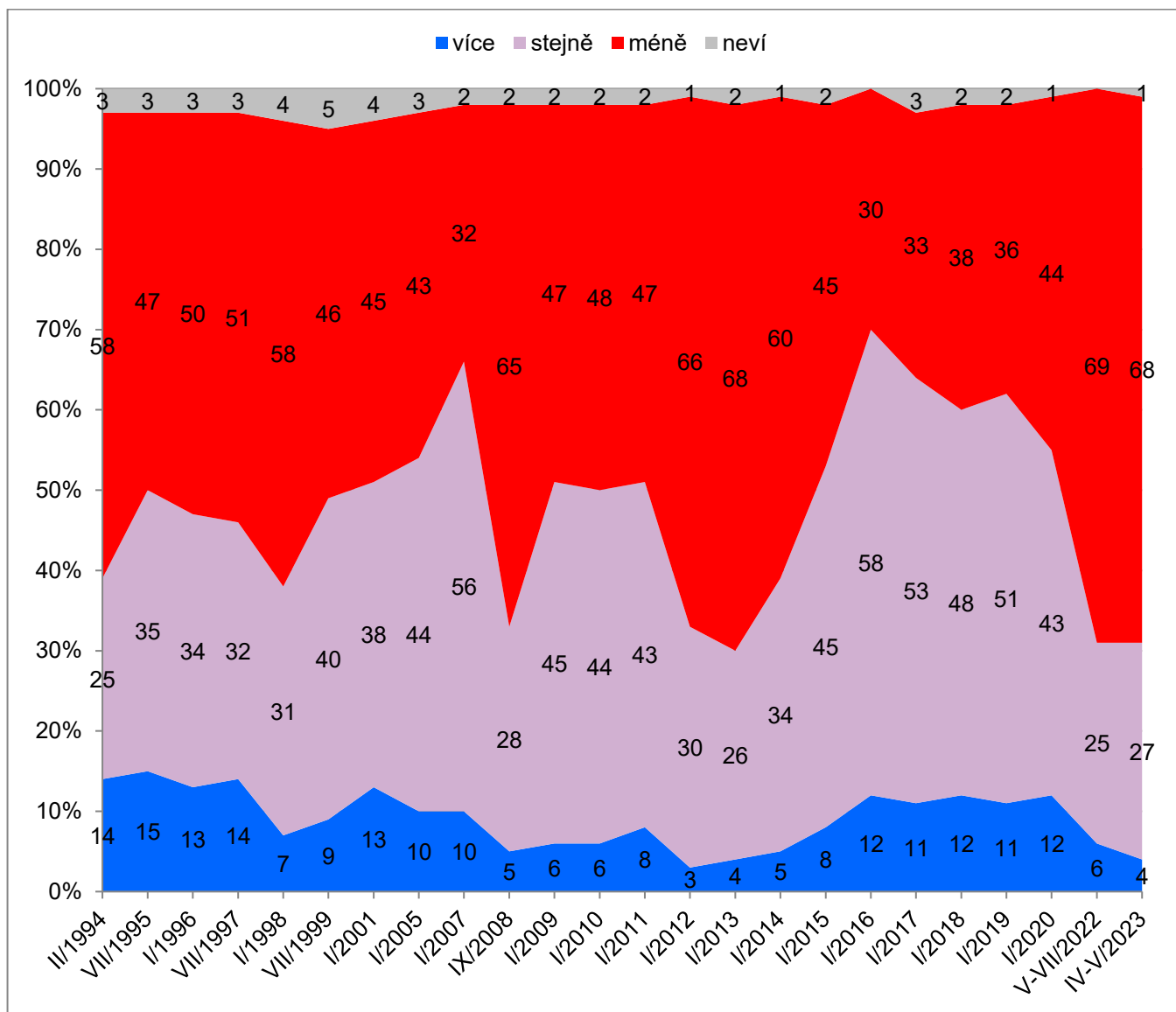

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 27. 3. – 22. 5. 2023, 834 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak vyplývá z údajů v grafu 2, v porovnání s posledním šetřením z roku 2022 se hodnocení vývoje vlastních reálných příjmů významně nezměnilo a zůstalo tak na úrovni svého historického minima z ledna 2013. Statisticky srovnatelné výsledky byly zaznamenány ještě v letech 2012 a 2008.

¹ Znění otázky: „Řekl byste, že za příjmy Vaší domácnosti můžete uhradit a nakoupit ve srovnání s dobou před jedním rokem mnohem více, o něco více, asi tak stejně, o něco méně nebo mnohem méně?“

Graf 2: Subjektivní hodnocení reálných příjmů domácnosti v porovnání se situací před rokem – časové srovnání (%)

Pozn.: Kategorie „více“ je součtem podílů „mnohem více“ a „o něco více“, kategorie „méně“ je součtem podílů „mnohem méně“ a „o něco méně“.

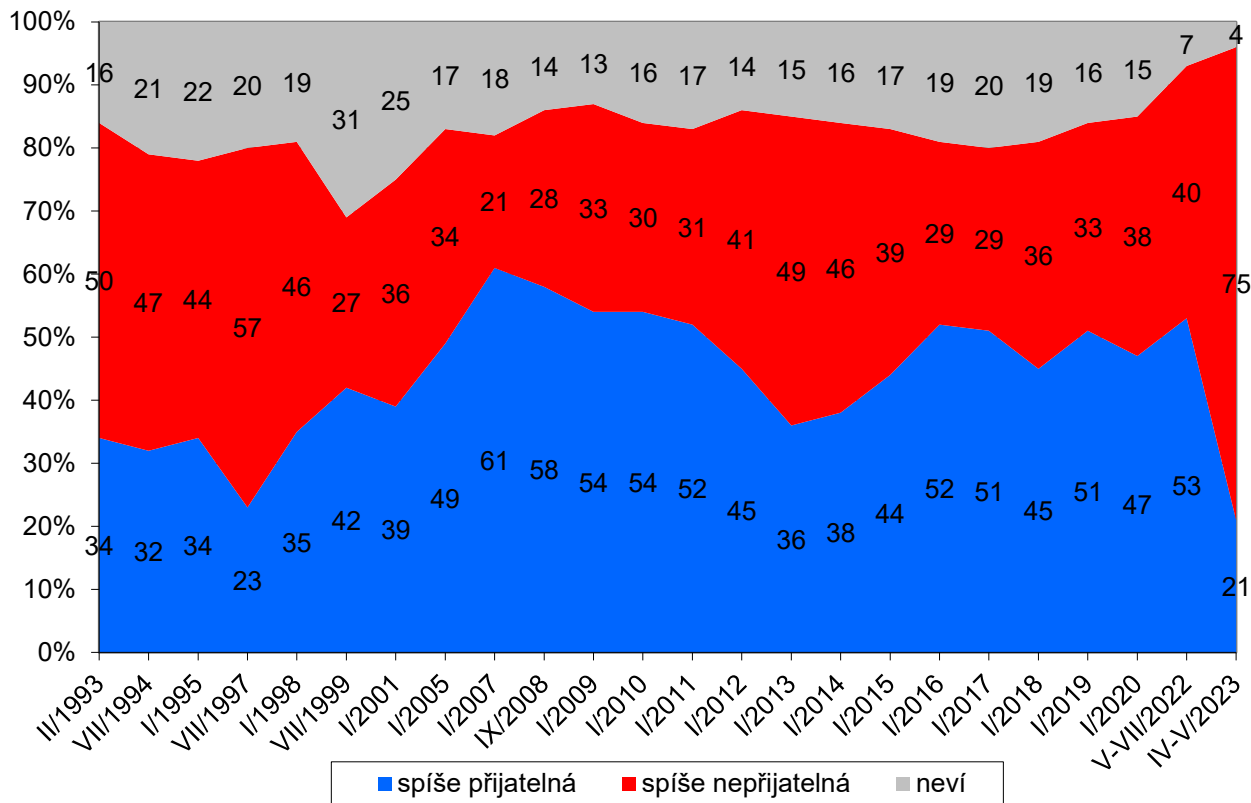
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že hodnocení reálných příjmů domácnosti pozitivně koreluje s hodnocením životní úrovně domácnosti, když z těch, kdo hodnotí životní úroveň svojí domácnosti dobře, uvedlo snížení reálného příjmu 60 %, přičemž výrazně jen 18 %, zatímco mezi dotázanými s deklarovanou špatnou životní úrovní domácnosti to bylo 88 %, v tom 59 % uvedlo, že může za svůj příjem koupit mnohem méně než před rokem.

Odpovědi na uvedenou otázku rovněž pozitivně korelují s hodnocením současné ekonomické situace v ČR. Relativně příznivěji pak vyznívají odpovědi vysoce kvalifikovaných odborných nebo vedoucích pracovníků, absolventů vysokých škol, občanů, kteří se politicky řadí k pravému středu, a lidí důvěřujících vládě. V poněkud horších barvách situaci okolo vlastního příjmu v porovnání se situací o rok zpět vidí lidé se středním vzděláním nebo vyučením bez maturity, důchodci, ženy v domácnosti nebo na mateřské dovolené, kvalifikovaní dělníci a respondenti, kteří nedůvěřují vládě.

Další otázka bloku se týkala samotné inflace, respektive její přijatelnosti či nepřijatelnosti v průběhu roku 2022.²

Graf 3: Názory na přijatelnost či nepřijatelnost loňské inflace (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Výsledky v grafu 3 ukazují, jak občané pociťovali inflaci v roce 2022 osobně, přičemž to, že byla spíše přijatelná, si myslí jen o málo více než pětina (21 %) české veřejnosti. Podíl lidí, kteří uvedli, že pro ně osobně byla inflace za uplynulý rok spíše nepřijatelná, tvoří tři čtvrtiny (75 %). Zbývající 4 % občanů nedokázala na otázku odpovědět a zvolila možnost „nevím“.

V porovnání s předchozím šetřením z poloviny roku 2022, kdy byla zkoumána inflace za rok 2021, se situace výrazně zhoršila, když podíl lidí označujících inflaci za nepřijatelnou vzrostl o 35 procentních bodů, zatímco podíl hodnocení inflace jako spíše přijatelné poklesl o 32 procentních bodů. Historicky jde o výrazně nejhorší výsledek od roku 1993, kdy byla otázka na inflaci pokládána vůbec poprvé.

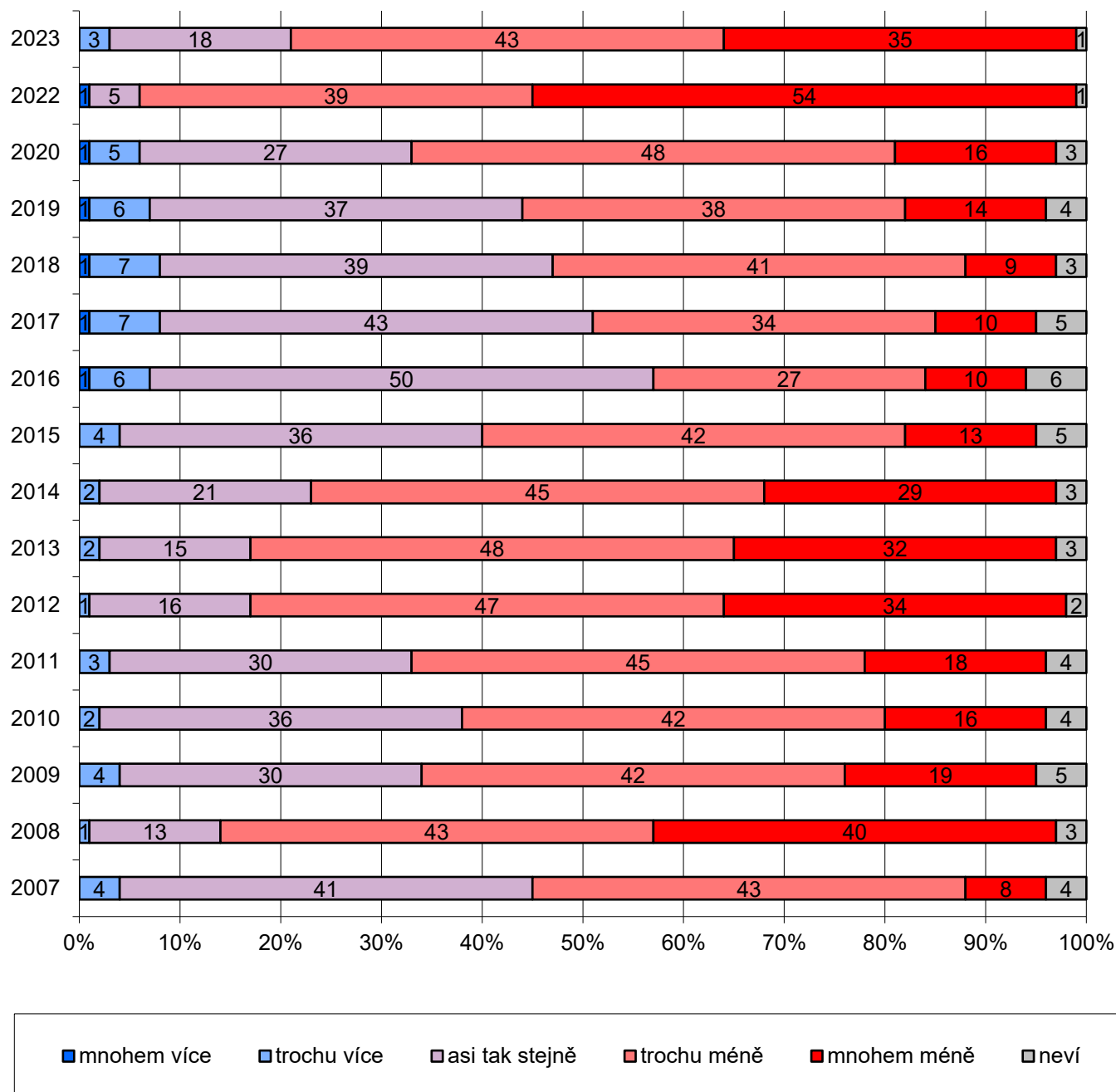
Rozbor podle základních sociodemografických znaků ukázal, že častěji jako přijatelnou nebo méně často jako nepřijatelnou loňskou inflaci vidí absolventi středních škol s maturitou, vysoce kvalifikovaní odborní nebo vedoucí pracovníci, dotázaní s dobrou životní úrovní, lidé, kteří současnou ekonomickou situaci hodnotí jako dobrou, dotázaní, kteří jsou spokojeni s vlastním životem, respondenti spokojení se současnou politickou situací, lidé důvěřující vládě a ti, kteří si podle vlastního vyjádření za svůj příjem mohou nakoupit stejně či více jak před rokem. Naopak častěji jako nepřijatelnou loňskou inflaci hodnotí lidé se středním vzděláním nebo vyučení bez maturity, dotázaní se špatnou nebo „ani dobrou, ani špatnou“ životní úrovní vlastní domácnosti, respondenti, kteří současnou ekonomickou situaci v ČR hodnotí jako špatnou, dotázaní, kteří jsou nespokojeni se svým životem, ti, kdo jsou nespokojeni se současnou

² Otázka: „A nyní o inflaci. Inflace znamená znehodnocení měny, takže se za stejné peníze nakoupí méně než dřív. Vy osobně jste inflaci v roce 2022 pociťoval jako spíše přijatelnou, nebo spíše nepřijatelnou?“

politickou situací, lidé, kteří se politicky řadí jednoznačně na levici, ti, kdo nedůvěřují vládě, a lidé, kteří si za příjem své domácnosti mohou nakoupit mnohem méně než před rokem.

Poslední otázka bloku se zaměřila na předpokládaný vývoj inflace v letošním roce.³

Graf 4: Kolik bude moci nakoupit za stejný obnos v tomto roce (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

³ Otázka: „Myslíte si, že v tomto roce si budete moci nakoupit za stejné peníze mnohem více, trochu více, asi tak stejně, trochu méně, mnohem méně než dnes?“

Výsledky zachycené v grafu 4 ukazují, že více než tři čtvrtiny (78 %) občanů očekávají nějaké znehodnocení měny, přičemž více než třetina (35 %) se obává, že za stejné peníze si bude moci nakoupit mnohem méně než dnes, a další více než dvě pětiny (43 %) předpokládají, že to bude trochu méně než dnes. Pouze necelá pětina (18 % lidí) se domnívá, že za týž obnos bude moci nakupovat stejně jako dnes, jen 3 % českých občanů pak očekávají, že za stejné peníze bude možné nakoupit trochu více.

Z hlediska časového srovnání se od roku 2016 inflační očekávání postupně zhoršovala, a to až do loňského výzkumu, který zaznamenal radikální zhoršení inflačních očekávání, jež výrazně překonalo i dřívější historicky nejhorší výsledek z roku 2008. Aktuální výsledek oproti loňsku představuje výrazné zlepšení, přesto však jsou stávající inflační očekávání horší, než byly do loňska kdykoli od roku 2013.

Podrobnější analýza ukázala relativně méně pesimistická očekávání inflace mezi absolventy vysokých škol, vysoce kvalifikovanými odbornými nebo vedoucími pracovníky, dotázanými s dobrou životní úrovní, těmi, kdo jsou spokojeni s vlastním životem, těmi, kdo jsou spokojeni nebo „ani spokojeni, ani nespokojeni“ se současnou politickou situací, lidmi hodnotícími ekonomickou situaci v ČR jako dobrou, nebo jako „ani dobrou, ani špatnou“, respondenty důvěřujícími vládě, těmi, kdo se politicky řadí na pravici nebo do pravého středu, a voliči koalic SPOLU a PirSTAN. Naopak relativně pesimističtějšími ve svých očekáváních byli dotázaní se středním vzděláním nebo vyučení bez maturity, ti, kdo životní úroveň své domácnosti hodnotí jako špatnou, nebo jako „ani dobrou, ani špatnou“, lidé nespokojení s vlastním životem, dotázaní nespokojení se současnou politickou situací, ti, kdo ekonomickou situaci v ČR hodnotí jako špatnou, respondenti nedůvěřující vládě, lidé, kteří se politicky řadí jednoznačně na levici nebo do středu, voliči ANO a rozhodní nevoliči.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v23-04</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>27. 3. – 22. 5. 2023</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>834</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>73</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>EV.28, EV.29, EV.30</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>ev230718</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>18. července 2023</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |
